

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

Харківський національний університет внутрішніх справ

Факультет № 6

Кафедра кримінального процесу, криміналістики та експертології

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

з навчальної дисципліни «Криміналістика»
обов'язкових компонент освітньої програми першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти 081 Право (правозастосування)

за темою: ТАКТИКА ДОПИТУ

Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол № 7 від 30.08.2023 р.

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол № 7 від 25.08.2023 р.

ПОГОДЖЕНО

Секцією науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол № 7 від 29.08.2023 р.

Розглянуто на засіданні кафедри кримінального процесу, криміналістики та експертології факультету Протокол № 6 від 21.08.2023 року № 7

Розробник:

Доцент кафедри кримінального процесу, криміналістики та експертології факультету № 6 кандидат юридичних наук, доцент Заяць Д.Д.

Рецензенти:

Голова Київського районного суду м. Харкова, доктор юридичних наук, доцент Шаренко С.Л.

Професор кафедри криміналістики, судової експертології та домедичної підготовки факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор Степанюк Р.Л.

План лекції

1. Поняття, сутність і види допиту.
2. Підготовка до допиту та його основні стадії.
3. Зміст тактики допиту.
4. Тактика одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб. Перехресний допит. Допит у режимі відео конференції.
5. Фіксація результатів допиту.

Рекомендована література:

Основна:

Криміналістика : підручник : у 2 т. Т. 2 / [А. Ф. Волобуєв, М. В. Даньшин, А. В. Іщенко та ін.] ; за заг. ред. А. Ф. Волобуєва, Р. Л. Степанюка, В. О. Маляррової ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2018. – 384 с. – ISBN 978-966-610-231-0 (Т. 1) : http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/6440/Kryminalistyka_Pidruchnyk_Tom%201_Kharkiv_2018.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Текст лекції

ВСТУП

Темою «Тактика допиту» ми продовжуємо вивчати, 3 розділ криміналістики – «Криміналістична тактика».

Допит – процесуальний засіб отримання і перевірки доказів. За допомогою допиту отримують і перевіряють значну частину інформації про злочин, необхідну для його повного, всебічного розслідування, встановлюють мотиви і мету злочину, а також умови, що сприяли його вчиненню.

Перше питання лекції.

1. Поняття, сутність і види допиту

Допит - це самостійна слідча дія, яка полягає в отриманні від свідків, потерпілих, підозрюваних, звинувачених (а також експертів) показань, які є доказами у кримінальному провадженні й містять в собі дані про наявність чи відсутність злочину, про вину особи в скоєнні злочину, про інші обставини злочину.

При всій своїй на перший погляд простоті, допит – це трудомістка, складна, багатопланова слідча дія, яка вимагає від слідчого високої професійної підготовки й майстерності. Для ефективного проведення допиту слідчому необхідно добре розбиратися у психології допитуваних; вміти встановлювати з ними вірні взаємовідносини; варіювати з урахуванням конкретної ситуації, особистості допитуваного, наявних доказів різні

тактичні прийоми і методи психологічного впливу.

Загальним завданням допиту є одержання від кожного допитуваного всіх відомих йому достовірних відомостей про обставини, за яких вчинено подію, яка розслідується, та про осіб, причетних до цієї події. Показання, які вони дали на допиті є джерелом доказів, а фактичні дані, які в них містяться – доказами.

Предмет допиту – це коло обставин, які слідчий має намір з'ясувати шляхом допиту.

До їх числа належать обставини, пов'язані з самою подією злочину (його способом, місцем вчинення, часом, наслідками та ін.), які встановлюють або спростовують винуватість у його вчиненні певних осіб та мотиви їх дій. Практично предметом допиту можуть бути будь-які обставини, що мають значення для розслідування кримінального правопорушення. Предмет допиту залежить як від процесуального становища допитуваного, так і від того, яку інформацію він може мати у своєму розпорядженні. *Конкретне своє вираження предмет допиту знаходить у плані допиту, у вигляді переліку обставин, які підлягають з'ясуванню.*

Види допиту.

У залежності від процесуального становища допитуваного розрізняють допит свідка, потерпілого, підозрюваного, обвинуваченого, підсудного, експерта.

За віком осіб – допит малолітнього, неповнолітнього, дорослого, старого.

За послідовністю проведення – допит первинний, повторний, додатковий, **а також прямий та перехресний** (допит протилежною стороною кримінального провадження – ч.7 ст. 352 КПК).

За суб'єктом проведення – допит, який проводить слідчий, прокурор, суд, захисник (**а іноді обвинувачений, якщо він взяв на себе захист – ч.6 ст. 352 КПК**).

За якістю показань, які одержуються – допит особи, яка повідомляє правдиві відомості, і допит особи, яка дає неправдиві показання.

За місцем проведення допиту – у приміщенні де ведеться досудове розслідування, в місці розташування суду, або перебування хворого свідка, потерпілого, або у іншому приміщенні шляхом трансляції у режимі відеоконференції (**ст. 225, 232 КПК**).

У залежності від взаємин, які складаються з допитуваним, розрізняють допит у конфліктній ситуації і допит у безконфліктній ситуації.

Час проведення допиту. Допит як і будь-яка слідча дія проводиться у денний час, але у невідкладних випадках може проводитись і після 22-ої години. Слід також зазначити, що згідно ст. 224 нового КПК допит не може продовжуватися без перерви понад 2 години (1 годину при допиті малолітньої або неповнолітньої особи), а в цілому – понад 8 годин на день (2 години при допиті малолітньої або неповнолітньої особи відповідно). У разі відмови підозрюваного відповідати на запитання, давати показання – особа,

яка проводить допит, зобов'язана його зупинити одразу після отримання такої заяви.

2. Підготовка до допиту та його основні стадії

Підготовка до допиту. Необхідною умовою одержання на допиті достовірних і повних відомостей є ретельна підготовка до його проведення.

У ході підготовки слідчий здійснює такі дії:

- 1) спеціально вивчає з цією метою матеріали кримінального провадження;
- 2) визначає предмет допиту, тобто коло тих обставин, які необхідно з'ясувати;
- 3) вивчає психологічні особливості допитуваного, його морально-вольовий облік, відношення його до самого провадження і взаємовідносини з основними учасниками процесу, перш за все, з підозрюваним і потерпілим;
- 4) вивчає наявні докази і підготовлює їх до найефективнішого використання;
- 5) забезпечує участь у допиті передбачених законом осіб (педагога, перекладача, експерта, законного представника та ін.);
- 6) перевіряє готовність науково-технічних засобів, які будуть використовуватись у ході допиту.

Готуючись до допиту, слідчий повинен заздалегідь продумати формулювання запитань, їхню послідовність. Йому необхідно прогностично оцінити як відреагує допитуваний на той чи інший доказ, передбачити варіанти своїх аргументів, якщо допитуваний спробує заперечити або зганьбити ці докази.

Якщо у ході досудового розслідування необхідно допитати кількох осіб, то доцільно визначити послідовність їх допитів. За загальним правилом, спочатку допитуються ті особи, які володіють найважливішою інформацією і з часом (за певних причин) можуть забути окремі обставини чи деталі події (хвороба, малий вік тощо). Раніше інших допитуються особи, які знаходяться у будь-якій залежності від підозрюваного (обвинуваченого), для того, щоб він не встиг вплинути на них. *Не слід поспішати з допитом тих, хто може легко переказати іншим про те, що цікавить слідчого.*

Серед кількох підозрюваних першим доцільно допитувати тих, від кого передбачається одержати правдиві показання (з тими хто вперше скоїв злочин, ті, що при вчиненні злочину грали другорядну роль, а також особи, у відношенні яких у слідчого є переконливі докази, серед членів злочинної групи, тих хто незадоволений своїм становищем у групі та ін.).

Велике значення має спосіб і порядок виклику на допит (повісткою, за телефоном, поштою чи електронною поштою, через рідних, близьких та ін.). Необхідно заздалегідь визначити скільки часу буде витрачено на допит і фіксацію його результатів.

Якщо заплановано проведення кількох допитів, то доцільно спланувати їх таким чином, щоб допитувані не витрачали час на вичікування і виключалась можливість будь-якого небажаного спілкування їх між собою.

Закінчується підготовка до допиту складанням письмового плану, у якому зазначаються всі основні параметри допиту – час, задачі, коло питань, які необхідно з'ясувати, їхню послідовність, докази, які можливо будуть показуватись та ін.

Виокремлюються **чотири основні стадії (етапи) допиту:**

- попередня,
- вільної розповіді,
- запитання–відповідь
- процесуального оформлення одержаних показань.

У *попередній стадії* слідчий засвідчується в особистості допитуваного, заповнює анкетну частину протоколу, роз'яснює допитуваному його права та обов'язки. Ця частина допиту використовується для ознайомлення з особистісними особливостями допитуваного, з'ясування його позиції і встановлення психологічного контакту.

Стадія вільної розповіді – це допит по суті про ті обставини, у зв'язку з якими особа викликана для дачі показань. У цій стадії не рекомендується без необхідності перебивати допитуваного. Втручатися в його розповідь доцільно лише при явному відхиленні від теми, предмету допиту.

У *стадії запитання-відповідь* слідчий задає уточнюючі, доповнюючі, конкретизуючі, контрольні, нагадуючі запитання, надає докази. *Запитання ставляться в ясній, чіткій формі, вони не повинні містити відповідь, частину відповіді, підказки, тобто носити навідний характер.*

3. Зміст тактики допиту.

У теорії криміналістики існує певна **класифікація запитань, які можуть бути сформульовані допитуваному.**

За своєю спрямованістю запитання поділяються на:

- *основні* (спрямовані на з'ясування головних відомостей) і *доповнюючі* (спрямовані на з'ясування фактів, пропущених допитуваним у вільній розповіді).

Відповідно до цільового призначення запитання можуть бути:

- *уточнюючими* – спрямовані на найповніше і найточніше з'ясування питань, що мають значення у провадженні (наприклад: «Ви сказали, що пістолет знаходився біля трупа. Чи не можете Ви сказати, з якого боку і на якій відстані від трупа знаходився пістолет?»);

- *нагадуючими* – переслідують мету оживити пам'ять допитуваного, викликати ті чи інші асоціації (наприклад: «Що Ви робили після дня народження? В якому місці Ви гуляли?» тощо);

- *контрольними* – спрямовані на перевірку даних, що повідомляються допитуваним, з'ясування джерел одержання фактів (наприклад: «На підставі чого Ви стверджуєте, що злочин було вчинено о 16 годині?»).

У ході допиту, як тактичний прийом, застосовується **пред'явлення доказів**. Криміналістична тактика передбачає певні способи пред'явлення доказової інформації. Найбільш доцільною є класифікація способів пред'явлення доказів за декількома підставами.

1. *За характером використання доказів у розслідуванні:*
 - а) пред'явлення доказів на одному допиті;
 - б) пред'явлення доказів у ході низки допитів однієї особи.
2. *За характером взаємозв'язку доказів у кримінальному провадженні:*
 - а) роздільне пред'явлення одиничних доказів;
 - б) пред'явлення комплексу взаємопов'язаних доказів;
 - в) пред'явлення всієї системи доказів.
3. *За характером демонстрації доказів на допиті:*
 - а) згадування про наявні докази на допиті;
 - б) перерахування доказів, що мають місце, із зазначенням джерел їх походження;
 - в) демонстрація доказів допитуваному не повністю, а мимохідь;
 - г) надання допитуваному можливості розглядати, вивчати докази;
 - г) демонстрація ознак об'єкта, що пред'являється.
4. *За характером послідовності пред'явлення доказів:*
 - а) пред'явлення доказів у послідовності «зростання сили»;
 - б) пред'явлення доказів у послідовності «зменшення сили».
5. *За характером додаткових умов, що підсилюють вплив на допитуваного доказів, що пред'являються:*
 - а) несподіване пред'явлення доказів;
 - б) пред'явлення доказів після попереднього з'ясування обставин, які пов'язані з ними;
 - в) пред'явлення доказів і роз'яснення їх значення у кримінальному провадженні;
 - г) використання науково-технічних засобів для роз'яснення допитуваному особливостей доказів, що пред'являються;
 - г) супроводження пред'явлення доказів описом передбачуваного ходу розслідуваної події та її обставин.

Використання тактичних прийомів у процесі допиту **повинно мати не хаотичний характер, а логічну доцільність їх реалізації**. Тому, тактичні прийоми можуть бути упорядковані відповідно до ситуації допиту.

Дослідження **типових ситуацій допиту** дозволяє визначити такі їх види:

- 1) повідомлення правдивих показань;
- 2) добросовісна помилка допитуваного;
- 3) суперечності у показаннях допитуваного;
- 4) відмова від дачі показань;
- 5) повідомлення неправдивих показань.

Побудова і використання систем тактичних прийомів допиту залежать не тільки від ситуаційної обумовленості, а й від мети допиту, його виду, процесуального становища допитуваного та інших чинників.

Можна запропонувати **системи тактичних прийомів**, що мають за мету:

- а) встановлення психологічного контакту з допитуваним;
- б) спонукання його до дачі показань;

- в) уточнення показань і усунення в них суперечностей;
 - г) актуалізація забутого в пам'яті допитуваного;
 - д) викриття неправди;
 - є) усунення перекручень при добросовісній помилці допитуваного.
- Розглянемо їх.

а) Психологічний контакт – це найбільш сприятлива психологічна “атмосфера” допиту, яка допомагає взаємодії та взаємовідносинам між її учасниками, це певний “настрій” на спілкування. Психологічний контакт завжди має двосторонній характер, його встановлення і підтримання залежить як від самого слідчого, так і від допитуваного. Він вимагає від слідчого знань психології допитуваного, врахування індивідуально-психологічних особливостей, типологічних якостей, психічного стану на момент допиту, життєвий і професійний досвід та ін.

Розглянемо роль і зміст окремих тактичних прийомів, які сприяють адаптації допитуваного до обстановки допиту та усунення небажаних станів його психіки. Так, у процесі з'ясування *обставин анкетно-біографічного характеру* слідчий може уточнювати окремі з них з метою визначення психологічного стану допитуваного, включення його в активне спілкування, визначення рівня його інтелектуального розвитку, усунення емоційної напруженості. Уточнювати можна дані, які викликають позитивні емоції у допитуваного. Зокрема, коли заповнюється графа про місце народження доцільно спитати допитуваного про те як довго він жив у цьому місці, коли переїхав, чи подобаються йому місця, де він народився, які у цих місцях є пам'ятки тощо.

Наступний тактичний прийом – це *бесіда з допитуваним на сторонню тему або на тему, що становить інтерес для слідчого*. Важливе значення, у цьому відношенні, має уміння слідчого вірно обирати тему для бесіди, що визначається знанням інтересів допитуваного, його захоплень, рівня загальної культури. Бесіди на такі теми дозволяють змінити психологічний стан допитуваного, позитивно впливають на обвинуваченого. При цьому допитуваний не повинен відчувати, що його “виводять” на заздалегідь заплановану тему розмови.

У процесі бесіди проявляються комунікативні якості слідчого, які впливають на встановлення психологічного контакту. Окремі криміналісти розглядають *вплив на допитуваного позитивними якостями*, як тактичний прийом, що сприяє встановленню контакту – це ввічливість, справедливість, доброзичливість, принциповість. Звичайно, що вони мають бути притаманні всьому спілкуванню слідчого і допитуваного.

Тактичний прийом, який полягає у *демонстрації слідчим поінформованості про обставини життя допитуваного, його потреби, інтереси*, сприяє адаптації підозрюваного на допиті, усуненню небажаних станів його психіки. Використання цього прийому викликає у допитуваного інтерес до інформації, яку повідомляє слідчий, відвертає від чинників, що заважають зосередитись на головному, сприяє відвертості допитуваного.

б) спонукання допитуваного до дачі показань.

За допомогою пред'явлення доказів: слідчий керується наступними тактичними правилами.

1. Пред'являти на допиті можна лише такі докази, вірогідність яких не викликає сумнівів.

2. Перш ніж доказ буде пред'явлено, особа повинна бути допитана з метою уточнення його ставлення до раніше викладеним їм фактам. Доказ пред'являється після занесення показань до протоколу.

3. Необхідно роз'яснити допитуваному сутність і значення пред'явленого доказу. Допитуваному має бути зрозуміло, що зібрані матеріали роблять безглуздою вибрану їм позицію й не залишають іншого виходу, крім дачі правдивих показань.

Можна використати одорологічну інформацію.

в) уточнення показань і усунення в них суперечностей можливе, за допомогою проведення:

- повторного чи додаткового допитів;
- слідчого експерименту;
- одночасного допиту двох чи більше допитаних осіб;
- перехресного допиту.

г) Актуалізація забутого в пам'яті допитуваного.

Важливим завданням слідчого, при допиті свідків або підозрюваних, є надання допомоги у пригадуванні подій минулого. Поновлення (актуалізація) сприйнятого матеріалу може характеризуватися різним ступенем труднощів: від “автоматичного” впізнання предметів до важкого їх пригадування. Для встановлення того, чи має місце відмова від показань або допитуваний дійсно забув обставини, які цікавлять слідчого, йому у цьому допоможе аналіз таких даних, як час, що пройшов з моменту сприйняття фактів, характер події, подальша діяльність допитуваного, його стан у момент сприйняття, індивідуальні особливості пам'яті.

До тактичних прийомів, спрямованих на актуалізацію забутих матеріалів в пам'яті свідків (потерпілих) або підозрюваних, належать:

- 1) постановка нагадуючих запитань;
- 2) демонстрація доказів;
- 3) демонстрація іншої матеріалізованої інформації;
- 4) допит на місці;
- 5) оголошення показань інших осіб.

Запропонована система є найбільш типовою. У процесі її використання ефективним може стати кожен із зазначених прийомів або їх комплекс, залежно від психологічних особливостей допитуваного, а також своєрідності забутого матеріалу. ***Можливість реалізації окремих тактичних прийомів обумовлена ситуацією розслідування, яка складається до проведення допиту.*** Розглянемо ці прийоми.

Позитивний ефект у пригадуванні забутого має *постановка запитань* у хронологічній послідовності про попередні, супровідні та наступні за подією злочину обставини. Так, в одному з будинків була вчинена квартирна крадіжка. Після проведеного огляду місця події припускалося, що злочинці могли проникнути до квартири або шляхом підбирання ключів, або використовуючи ключі від цієї квартири, які були загублені господаркою рік тому. За підозрою були затримані Ганєв, Локтєв і Малюкін, які заперечували свою причетність до крадіжки. У ході розслідування була допитана молодша сестра одного з підозрюваних. При її допиті слідчий спробував з'ясувати, чи не знаходив хто-небудь з їх сім'ї ключі, на що дівчинка відповіла, що одного разу вона знайшла два ключа, які потім віддала своєму братові. Проте час, коли вона знайшла ключі, і день, коли віддала їх братові, не пам'ятала.

д) підсистема тактичних прийомів, що спрямована на викриття неправдивої інформації, передбачає:

І) відсутність у показаннях допитуваного даних, які повинні мати місце;

ІІ) наявність у показаннях даних, яких не повинно бути (можуть проявлятися у вигляді обмовок та винної поінформованості допитуваного).

система таких тактичних прийомів, спрямована на викриття неправдивої інформації:

а) постановка деталізуючих запитань щодо перебування допитуваного у вказаному місці;

б) постановка контрольних запитань щодо фактів, точно встановлених у провадженні;

в) оголошення фрагментів показань осіб, на яких послався підозрюваний, стосовно суперечностей, що виникли;

г) оголошення показань осіб, які спростовують заяву про алібі;

д) пред'явлення доказів, які підтверджують перебування допитуваного у місці вчинення злочину;

ж) оголошення висновку експерта, результатів окремих слідчих дій, які свідчать про можливість перебування допитуваного на місці злочину.

4. Тактика одночасного допиту двох чи більше допитаних осіб. Перехресний допит. Допит у режимі відеоконференції.

Одночасний допит двох чи більше допитаних осіб є ефективним способом перевірки наданих учасниками такого допиту раніше показань та способом одержання нових доказів. Проведення такого допиту передбачено ч. 9 статті 224 КПК України згідно якої ця слідча (судова) дія, яка передбачає одночасний допит раніше допитаних осіб про обставини, відносно яких були дані істотно суперечливі показання.

Мета цієї слідчої дії – з'ясування причин розбіжностей у їхніх показаннях. Проведення такого виду допиту є правом, а не обов'язком слідчого. Його результати можуть мати різні наслідки. Не виключена можливість схиляння одним учасником допиту іншого до дачі вигідних для себе показань, змови, залякування мімікою, жестами, попереднє

ознайомлення учасників з зібраними у ході слідства доказами тощо.

Одночасний допит не єдиний і не найліпший спосіб усування суттєвих протиріч у показаннях раніше допитаних осіб. У зв'язку з цим рекомендується до прийняття рішення про проведення такого допиту спробувати усунути виявлені протиріччя шляхом проведення інших слідчих дій, результати яких можуть бути найефективнішими і переконливими (повторний допит, слідчий експеримент та ін.).

Проте цей вид допиту має і позитивне значення, оскільки є засобом безпосереднього психологічного впливу одного учасника, який дає правдиві показання, на іншого. Цей учасник висвітлює безпосередньо обставини події перед іншим і тим самим, значною мірою підвищує їх значимість для викривання особи, яка дає неправдиві показання.

Одночасний допит є складною слідчою дією і тому вимагає ретельної *підготовки*. Необхідно вирішити, своєчасно та чи доцільно її проведення, чи проведені інші слідчі дії, які є передумовою такого допиту. До його проведення необхідно одержати належну інформацію про характери, поведінку, вольові і морально-психологічні якості її учасників, про їхні взаємовідносини.

Тактика одночасного допиту двох і більше осіб залежить від причин протиріч, які виникли у показаннях її учасників – це можуть бути наслідки совісної помилки, мимовільні помилки одного чи обох учасників, але частіше всього протиріччя у показаннях виникають із-за повідомлення заведеної неправди одного чи обох учасників допиту. У даному випадку ситуація має конфліктний характер. При проведенні такого допиту доцільно використовувати такі **тактичні прийоми**:

1) використання показань організатора чи найактивніших учасників, які переконливо зізнались у скоєні злочину;

2) розподіл предмету допиту на кілька епізодів (спірних питань) та поетапне з'ясування кожного з них, з використанням не тільки показань іншого учасника, але й інших доказів (докум., речові докази, висновки експ., протоколи слідчих дій, відео- і фотоматеріали тощо);

3) проведення повторного допиту, у випадках коли добропорядний учасник згадав нові факти, які допоможуть з'ясувати раніше виявлені протиріччя;

4) деталізація обставин, які підлягають з'ясуванню, дозволять виявити внутрішні протиріччя у показаннях недоброзичливого учасника, одержати найбільш повні і аргументовані показання від іншого допитуваного і схилити першого до дачі правдивих показань.

Фіксація ходу і результатів одночасного допиту двох і більше осіб має свої особливості: під час його проведення доцільно робити чорнові записи, а протокол складати після закінчення, запитання і відповіді фіксуються і підписуються у тому порядку, як вони задавались слідчим під час допиту. Запитання, які задають учасники один одному і відповіді на них, також фіксуються послідовно і підписуються. Під час його проведення доцільно використовувати відео- і аудіозапис для більш повної фіксації показань та

зниження можливості змови учасників, тому що вони враховують, що їх показання наочно фіксуються.

Згідно п.4 ч. 9 ст. 224 КПК забороняється проведення одночасного допиту малолітнього або неповнолітнього свідка чи потерпілого разом з підозрюваним у кримінальних справах щодо злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості особи, а також щодо злочинів, вчинених із застосуванням насильства або погрозою його застосування.

Перехресний допит.

Перехресний допит є специфічним допитом у ході судового розгляду. Сутність його полягає в тому, що всі рівноправні учасники судового розгляду справи мають право після проведеного прямого допиту ставити допитуваному запитання для з'ясування чи доповнення відповідей, які були дані на запитання інших осіб. На перехресному допиті можуть бути допитані усі учасники процесу, які допитуються у судовому засіданні. Такий допит справляє сильний вплив на психіку допитуваного. Він передбачає одночасний допит кількох учасників процесу однієї особи відносно одних і тих саме обставин. Можлива навіть постановка навідних запитань (ч. 7 ст. 352 КПК).

Проведення допиту, впізнання у режимі відеоконференції під час досудового розслідування.

ч1. (ст. 232 КПК) допит осіб, впізнання осіб чи речей під час досудового розслідування можуть бути проведені у режимі відеоконференції при трансляції з іншого приміщення (дистанційне досудове розслідування) у випадках:

- 1) неможливості безпосередньої участі певних осіб у досудовому провадженні за станом здоров'я або з інших поважних причин;
- 2) необхідності забезпечення безпеки осіб;
- 3) проведення допиту малолітнього або неповнолітнього свідка, потерпілого;
- 4) необхідності вжиття таких заходів для забезпечення оперативності досудового розслідування;
- 5) наявності інших підстав, визначених слідчим, прокурором, слідчим суддею достатніми.

5. Фіксація результатів допиту.

Важливе значення для розслідування має *правильна фіксація результатів допиту в протоколі*, де повинні бути повно і об'єктивно відображені всі дані, що були повідомлені допитуваним. Рекомендується три методи одержання показань: вільна розповідь, “запитання – відповідь” і поєднання першого і другого методів. Це відбивається й у протоколі допиту. Для найбільш правильної і точної фіксації показань *доцільно дотримуватись таких положень:*

- показання слід записувати від першої особи і по можливості дослівно;
- поставлені запитання і відповіді на них в разі необхідності записувати теж дослівно і у тій послідовності, в якій їх викладав допитуваний;
- протокол не може бути стилізованим, він повинен відображати вирази, яких вживає допитуваний, але неприпустимі грубі, лайливі та жаргонні слова;
- протокол доцільно писати після закінчення допиту, а у ході його проведення роботи чернетки.

Протокол допиту повинен містити:

- відмітку про попередження допитуваного (свідка чи потерпілого) про кримінальну відповідальність за відмову від дачі показань і за дачу свідомо неправдивих показань, що підтверджується його підписом;
- відмітку про роз'яснення допитуваному його права на захист і у вчинення якого злочину його підозрюють;
- відомості про перекладача, експерта, захисника, педагога, батьків або законних представників неповнолітнього.

У процесі допиту свідок або підозрюваний може виконати за власним бажанням або за пропозицією слідчого схеми, креслення, малюнки, плани, що пояснюють його показання. Вони повинні бути засвідчені підписами допитуваного і слідчого.

Методом фіксації допиту може бути звуко- і відеозапис. Згідно з КПК такий запис проводиться після попереднього повідомлення допитуваному. Найдоцільніше його застосування у випадках проведення складних допитів і таких, що супроводжуються визнанням обвинуваченим своєї вини, або для фіксації показань потерпілого, який перебуває в тяжкому стані. За допомогою цих способів фіксації відтворюється не тільки зміст показань, але і особливості мови, інтонації, специфічна термінологія. Проте, якщо допит фіксується за допомогою технічних засобів, текст показань може не вноситись до відповідного протоколу за умови, що жоден з учасників допиту не наполягає на цьому (ч. 2 ст. 104 КПК).